

Klarspråk.

BULLETIN FRÅN SPRÅKRÅDET

NUMMER 2008 | 3

Skrivreglerna blir tydligare

Nu har den nya efterlängtade utgåvan av *Svenska skrivregler* kommit ut. Några nya avsnitt finns, t.ex. om utformning av minnesanteckningar och rapporter. Men framför allt har väldigt många råd utökats, preciserats och förtydligats, och boken har därför svällt med 50 sidor. Trots detta är texterna mindre resonerande och rekommendationerna rakare och mer normerande. Det är mindre ”man brukar ofta göra så här alternativt så här” och mer ”gör så här”. Avsnitten har också blivit begripligare och mer välstrukturerade, och det har tack vare ett nytt numrerat rubriksystem blivit lättare att hitta i boken.

En viktig poäng med skrivregler är att själva reglerna är stabila och långlivade. Bara en enda tydlig ändring kan

pekas ut: namnen på alla politiska partier och förbund ska skrivas med stor bokstav (se språkspalten på sidan 3). Några andra råd har justerats lite; det gäller till exempel avsnitten interpunktion vid insprängda citat och tillfälliga sammansättningar med namn som efterled (*fusk-Rolox*).

Precis som vid förra utgåvan kommer skrivreglerna även ut som e-bok. Dessutom kommer det att byggas upp en webbavdelning på sprakradet.se/skrivregler med information om korrekturfel och ändringar mellan utgåvor och tryckningar, liksom fördjupningstexter kring vissa avsnitt i boken.

Behöver den som arbetar på en

myndighet både *Myndigheternas skrivregler* och *Svenska skrivregler*? Javisst – och på många arbetsplatser har man dessutom egna skrivregler. Man kan se det som skrivregler i tre steg: *Svenska skrivregler* är den kompletta regelsamlingen för alla texter i alla sammanhang. Där kan man slå upp allmängiltiga saker som kommenteringsregler och regler för stor och liten bokstav. *Myndigheternas skrivregler* ger ett urval korta, direkta råd om myndighetstexter – i den finns till exempel en diskussion om valet mellan *du* och *Ni* i myndighetstexter. De egna skrivreglerna, slutligen, bygger ofta på de andra två, men ger tydliga textexempel från den egna verksamheten.

Ola Karlsson, Språkrådet,
redaktör för *Svenska skrivregler*

8.12 Benämningar på myndigheter och förvaltningsorgan

Det kan vara särskilt svårt att urskilja vad som är egennamn och inte när det gäller myndigheter och förvaltningar. Liksom vid andra benämningar måste man skilja på dem som har namnfunktion och dem som snarast är beskrivande. Stor bokstav gäller när namnet på ett specifikt organ avses (*Utrikesdepartementet, Flygvapnet*), liten när det är en typ av organ eller allmän inrättning som avses (*miljökontoret i min kommun, det norska utrikesdepartementet, det svenska flygvapnet, regeringen*).

Vad använder ni för skrivregler?

Pliktverket använder *Myndigheternas skrivregler*, som medarbetarna har tillgång till på intranätet. Vi har också egna skrivråd, *I klartext – om språk och skrivande i Pliktverket*. Alla nya medarbetare har fått *I klartext* i samband med sin introduktion. Skrivråden används också som läromedel i våra interna utbildningar.

*Britt Mari Fablgren,
Pliktverket*

Luftfartsverket har en egen språkguide som vi kallar *Klara språket*. Den gjordes för länge sedan och borde nog ses över, men än så länge håller vi oss till den som den är. Många använder *Klara språket* för att slå upp saker i medan andra har sina egna bestämda åsikter om hur man skriver.

*Anki Steen,
Luftfartsverket*

På Göta hovrätt använder vi oss av *Myndigheternas skrivregler*. Alla medarbetare har ett exemplar och min uppfattning är att boken konsulteras relativt flitigt. Vi använder oss också av Regeringskansliets *Svarta listan*, som innehåller ord och fraser som är stela och kansli-språkliga och förslag på ersättningsord.

*Annika Rojas Wiberg,
Göta hovrätt*

Vi använder främst *Myndigheternas skrivregler* men hämtar även råd från *Att skriva bättre i jobbet. En basbok om brukstexter*, samt Regeringskansliets *Svarta listan*. Dessutom använder vi *Svara på remiss – hur och varför*, också från Regeringskansliet. Övriga språkfrågor brukar jag ofta vända mig till Språkrådet med.

*Pernilla Boström,
Statens folkhälsoinstitut*

Tullverket: Det finns gränser

Malene Skjemstad, språkvårdare på Tullverket.

Sedan 2007 har Tullverket språkliga riktlinjer i fem punkter för hela myndigheten. Till hösten backas de upp av en egen skrivregelsamling och skrivutbildningar. Vid arbetet med att utarbeta skrivreglerna har man haft stor hjälp av *Myndigheternas skrivregler*.

● ● *Myndigheternas skrivregler* är lättare att slå i än *Svenska skrivregler* för den som inte är van, tycker Malene Skjemstad, språkvårdare på Tullverket. Malene har samordnat arbetet med att skriva Tullverkets egna skrivregler, som blir klara i höst.

– Vi har utgått från *Myndigheternas skrivregler* – som ju är auktoriteten på området – men kompletterat med egna exempel och förtydliganden som är relevanta för just vår verksamhet, berättar Malene Skjemstad. Tanken är att våra egna skrivregler ska finnas på varje skrivbord på myndigheten, medan *Myndigheternas skrivregler* mer ska fungera som fördjupning och referens för den som vill veta mer.

Hur spridd är *Myndigheternas skrivregler* på Tullverket?

– På de avdelningar där man skriver mycket är den känd. På andra avdelningar kanske den inte är lika känd – men det ska vi ändra på nu!

Samtidigt som Tullverkets interna skrivregler kommer ut kommer man att

anordna utbildningar i klarspråk. Man kommer också att uppdatera språksidorna på intranätet, som i dag innehåller en länksamling och frågor och svar. Det finns även planer på andra aktiviteter som lyfter språkfrågorna. Allt i enlighet med myndighetens riktlinjer om begripliga och mottagaranpassade texter.

Sofia Malmgård

Tullverkets språkliga riktlinjer:

- Vi ska arbeta med språkvård som en naturlig del i vårt dagliga arbete.
- Vi ska ha en levande diskussion om språk och språkbehandling, till exempel för att hitta bra lösningar på språkliga problem.
- Vi ska skriva enkelt, begripligt och på ett sätt som passar en modern myndighet.
- Vi ska anpassa våra texter till mottagaren.
- Vi ska arbeta strategiskt med att ständigt förbättra vår skriftliga kommunikation så att det som skrivs, både internt och externt, håller hög kvalitet.

Europeiska vägar till modernt förvaltningspråk

Europeiska vägar till ett modernt, klart och begripligt förvaltningspråk var temat för den europeiska konferens som i augusti anordnades av universitet i Bochum, Tyskland. Bochums universitet arrangerade konferensen efter att de fått pris av den tyska regeringen för projektet Internet-Dienst für eine modernen Amtssprache (Internetjänster för ett modernt förvaltningspråk).

På konferensen utbyttes erfarenheter mellan personer som arbetar med klarspråk vid tyska och europeiska förvaltningar, vid universitet och inom politiken. Förhoppningen är att det så småningom ska bildas ett europeiskt nätverk för ett klart förvaltningspråk.

Bochums universitet redogjorde för sitt internetprojekt. De har i samarbete med 20 förvaltningar samlat in 1 000 standardmallar och bearbetat dem för att göra dem klara och begripliga. De bearbetade mallarna finns nu tillgängliga i en databas för de myndigheter som deltagit i projektet. Mer information finns på adressen www.ruhr-uni-bochum.de/idema.

Johannes Rund från Bundeskanzle-

ramt (Regeringskansliet) i Österrike presenterade den medborgarwebbplats, HELP, som skapats för att förenkla kommunikationen mellan myndigheter och medborgare. HELP omfattar alla myndigheter och är ba-

serad på 200 livssituationer som graviditet, födelse, giftermål och bostad. Stor vikt har lagts vid att presentera informationen på ett klart och begripligt språk. Adress: www.help.gv.at.

Intresset för Sveriges klarspraksarbete var stort. Vi har ju hållit på i mer än 40 år och har en mängd kunskaper och erfarenheter vi kan dela med oss av. Något som väckte extra stort intresse var att vi har en hel kår av språkkonsulter, som myndigheterna kan anlita för att få hjälp med sitt klarspraksarbete.

Eva Olovsson

Seminarier för kontaktpersoner

Under hösten bjuder Språkrådet in alla kontaktpersoner vid myndigheter och kommuner till seminarier om att starta och driva klarspraksarbete. Syftet är att inspirera till långsiktigt klarspraksarbete på myndigheter och i kommuner. De två första seminarierna i oktober är redan fullbokade, men i november planeras två seminarier till i samma serie.

Har din myndighet någon kontaktperson?

Har din myndighet utsett en kontaktperson i klarspraksfrågor? På sprakradet.se/klarspraks-kontakter

finns en lista över alla kontaktpersoner. Om din myndighet saknar kontaktperson, kan du uppmana ledningen att utse en kontaktperson – kanske du själv?

Nu får kommunerna utse kontaktpersoner

Språkrådet uppmanar nu även kommunerna att utse kontaktpersoner. Om du arbetar vid en kommun kan du därför uppmana ledningen att utse en kontaktperson så snart som möjligt. Kommunernas nya kontaktpersoner kommer att bjudas in till Språkrådets seminarier i november.

Emilia Emtell

Språkfrågan

PARTINAMN MED STOR BOKSTAV

Vissa som hör av sig till oss uttrycker sig på ett sätt som antyder att de skulle acceptera alla skrivregelsändringar: "Min skrivregelsamling är tre år gammal. Finns det ingen nyare?" Men i själva verket blir folk mycket irriterade över ändringar på det området. Det är egentligen inte märkligt. Skribenterna ska kunna lita på sina gamla kunskaper. Men inför varje ny utgåva av skrivreglerna tvingas vi ändå att se över reglerna och se om de fungerar.

En ändring som vi infört i den nya utgåvan (2008) är stor bokstav på politiska partier. Tidigare var det liten bokstav. Fast riktigt så enkelt var det inte. Det skulle vara stor bokstav i namn som innehöll geografiska namn (*Sverigedemokraterna*), liksom på nybildade partier (*Färgutapartiet*), lokala partier (*Tranäsborna*) och partier med namn som annars skulle kunna missförstås (*Vägoalet*). Förkortningarna för ungdomsförbunden skulle skrivas med stora bokstäver (SSU), fast förkortningarna för moderpartierna skrevs med små bokstäver. Partierna själva skrev sig dock med stor bokstav, och journalister svor över regler som gjorde att ett namn över en natt, d.v.s. när partiet kom i riksdagen, skulle gå över från stor till liten bokstav.

Nu är det stor bokstav över hela linjen: *Folkpartiet*, *Centern*, *Skånes väl*, *Nya plankorsningspartiet*, *FP*, *SSU*. Lättare så tycker vi och förhoppningsvis alla andra också.

Birgitta Lindgren

Nyheter

SNABBA RÅD FÖR TYDLIGA TEXTER

Tydliga texter heter en helt nyutkommen bok av språkkonsulten Jenny Forsberg. Den bygger på ett språkbrev som kommit ut via e-post och handlar om sådant som Jenny Forsberg, i sitt dagliga arbete som språkkonsult, har sett

att skribenter behöver hjälp med. Boken innehåller massor av exempel och dessutom en del övningar.

KLARSPRÅK SOM PDF

Nu kan du prenumerera på Klarspråk digitalt. Vill du få Klarspråk som en pdf-fil med e-post i stället för i brevlådan anmäler du det till klarsprak@sprakradet.se. Kom ihåg att också ange vilken postadress vi ska stryka. Tidigare nummer finns alltid på sprakradet.se/klarsprak.

DANSKA OCH NORSKA SPRÅKUTREDNINGAR

Efter den svenska språklagsutredningen *Värna språken* har nu motsvarande utredningar gjorts även i Norge och Danmark. Den danska heter *Sprog til tiden* och den norska *Mål og me-*

ning. Den danska rapporten innehåller en rad förslag om hur det danska språket kan främjas inom utbildningsområdet, näringslivet, den offentliga förvaltningen och EU. I den norska rapporten finns konkreta förslag för ett målinriktat och metodiskt klarspråksarbete. Exempelvis kommer man att utarbeta en standard för språklig kvalitet i staten och ett system för att förbättra den språkliga kvaliteten på lagar och föreskrifter.

NY UTGÅVA AV ATT SKRIVA BÄTTRE I JOBBET

Att skriva bättre i jobbet – en basbok om brukstexter, Norstedts juridik, är en populär skrivhandledning som länge varit slutsåld på förlaget. Nu har den fjärde upplagan kommit ut. *Att skriva bättre i jobbet* ger råd och tips om hur man väljer ton och perspektiv, om hur man planerar, disponerar och gör texten överskådlig. I boken finns också många praktiska exempel. Dessutom skriver Olle Josephson, chef för Språkrådet, om några vanliga språkriktighetsfrågor som ofta väcker diskussioner. Ska man skriva till de som eller till dem som? Var eller vart? Före eller innan?

TNC LANSERAR RIKSTERMBANKEN

Alla termer på ett ställe” är Rikstermbankens slogan. När infrastrukturministern inviger Rikstermbanken i början av december blir det för första gången möjligt att på ett ställe kunna nå en stor samling termer, från TNC:s ordlistor och från ett antal myndigheter (inklusive material som inte tidigare varit elektroniskt tillgängligt). En nationell termbank blir förstås även ett viktigt verktyg i klarspråksarbetet, t.ex. när

det i en text behövs en förklaring av ett begrepp. Med Rikstermbanken kommer det att vara enkelt att ta reda på vem eller vilka som definierat ett visst begrepp och hur. Mer information kommer att finnas på www.rikstermbanken.se.

CLARITY FYLLER 25 ÅR

Clarity är en internationell organisation som arbetar för klara, tydliga och begripliga juridiska texter. Den 20–23 november 2008 arrangerar Clarity, i samarbete med Mexikos civildepartement och ett mexikanskt universitet, en stor internationell konferens i Mexiko City på temat ”Legal language: transparent and efficient”. För mer information om Clarity och om konferensen, se www.clarity-international.net.

Du vet väl om att du kan ringa språkrådgivningen på Språkrådet alla vardagar 9–12 om du har någon språkfråga du undrar över? Telefonnumret är 08-442 42 10. Det går också bra att skriva till sprakfragor@sprakradet.se.

Klarspråk.

Ett informationsblad från Språkrådet, språkvårdsavdelningen inom Institutet för språk och folkminnen.

Box 20057, 104 60 Stockholm

Ansvarig utgivare: Olle Josephson

Redaktör: Sofia Malmgård

Tfn direkt: 08-442 42 17, 442 42 12

Fax 08-455 42 26

E-post: klarsprak@sprakradet.se

Webbplats: www.sprakradet.se

Tryck: Katarina tryck AB.

 Institutet för
språk och folkminnen
SPRÅKRÅDET